

РЕШЕНИЕ

№ 292

гр. Варна, 25.10.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА, III СЪСТАВ, в публично заседание на двадесети септември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Радослав Кр. Славов

Членове: Дарина Ст. Маркова
Даниела Д. Томова

при участието на секретаря Десислава Ив. Шинева Чипева
като разгледа докладваното от Даниела Д. Томова Въззивно търговско дело
№ 20223001000356 по описа за 2022 година

Производството по делото е по реда на чл.258 и сл. ГПК.

Образувано е по въззивна жалба вх. №1806/04.04.2022г. по описа на ДОС, на Г. А. П., ЕГН *****, с постоянен адрес в град Д., и „ГРЕЙН БОНД” ЕООД, ЕИК 202044830, със седалище град София, подадена чрез побщ пълномощник адвокат И. С., ДАК, срещу решение №19/17.03.2022г. на Окръжен съд - Д., постановено по т.д. №119/2021г. по описа на ДОС.

С обжалваното решение е прието за установено, че жалбоподателите – ответници в първоинстанционното производство Г. А. П. и „Грейн Бонд” ЕООД дължат солидарно на ищеца „Гранекс” ЕООД, ЕИК 202044830, със седалище град Варна, сумата 260 000 лева, представляваща дължима главница по запис на заповед, издаден на 03.01.2018г., с падеж 15.07.2018г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от датата на подаване на заявлението в съда - 16.03.2021г., до окончателното ѝ плащане, за които вземания по ч.гр.д. №800/2021г. на РС-Д., по реда на чл.417 от ГПК е била издадена заповед за изпълнение №52/17.03.2021г., като ответниците са били осъдени да репарират на ищеца сторените от него разноски за производството по делото (заповедно и исково) в общ размер на 21 319 лева.

Твърди се във въззивната жалба, че обжалваното решение на

първоинстанционния съд е неправилно, постановено е в нарушение на материалния и процесуалния закон, което съставлява основание за неговата отмяна. Като поддържа обоснованото в хода на първоинстанционното производство възражение, че посочването на двете дати в записа на заповед още при издаването му на 03.01.2018г., а именно: 15.07.2018г. като падеж и 16.07.2018г., като дата на предявяване на записа на заповед, води до извода, че записът на заповед няма валидно определен падеж, съгласно чл. 486, ал. 1 ТЗ, въззивниците твърдят, че произнасянето на първоинстанционния съд по редовността на записа на заповед от външна страна противоречи на разпоредбите на ТЗ, касаещи менителницата. Оспорва се като неправилен и изводът на първоинстанционния съд, че първият ответник „Грейн Бонд“ ЕООД не е изпълнил задължението си за доставка на стока по Договор 009 WHT 80103/03.01.2018г., което обосновавало отговорността му към ищеца по каузалното отношение и съответно - на ответниците по записа на заповед. Твърди се, че в нарушение на чл.12 ГПК първоинстанционният съд не е разгледал всички възражения на ответниците, като е обосновал извода си на част от писмените доказателствени средства, без да подложи на критичен анализ всички доказателства в тяхната съвкупност. Като обосновават подробно доводи и аргументи относно задълженията за водене на счетоводството от търговските дружества и позовавайки се на съдебна практика относно значението на фактурата като доказателство за сключен договор за търговска продажба и установяване на задължението, ако отразява съществени елементи от съдържанието на сделката, въззивниците считат, че съвкупната преценка на всички събрани по делото писмени доказателства сочат, че издадената от първия ответник фактура № 0000000748/20.12.2018г. и осчетоводяването ѝ при ищеца обосновават извод за извършена по договора престация. Според въззивниците, ищецът е приел изпълнението, макар и закъсняло, и има право само на обезщетение за забавеното изпълнение.

Оспорва се като неправилен и изводът, че неизпълнението на първия ответник „Грейн Бонд“ ЕООД поражда правото на ищеца да иска връщане на платената по договора цена и неустойка за неизпълнение, без да е необходимо отправяне на изявление за разваляне на договора, като се твърди, че този извод противоречи както на договореното в т.7.1. от процесния договор, така и на разпоредбата на чл.87 от ЗЗД. Позовавайки се на съдебна практика по приложението на чл.87 ЗЗД и начина, по който се упражнява потестативното право за разваляне на договора, и като обосновава твърдения за правното естество на заповедното производство, предлагайки и приложение по аналогия на трактовките на Тълкувателно решение № 8 от 02 април 2019 г. по Тълкувателно дело № 8/2017 г. на ОСГТК на ВКС, въззивниците обосновават твърдение, че към датата на подаване на заявлението за ищеца не е възникнало вземането, което претендира.

Неправилни, според въззивниците, са и изводите на окръжния съд по отношение

наведените възражения за нищожност на договорената неустойка като се твърди, че договорената в случая неустойка в размер на 30 % от стойността на недоставеното количество, съпоставено с очакваните от евентуалното неизпълнение вреди за кредитора (разходите му за финансиране на сделки от вида на процесната – приблизително 6 % на година, равняващи се в случая на около 18%) обосновава извод, че договорената мораторна неустойка е несъизмеримо висока спрямо очакваните за кредитора вреди от забавеното изпълнение, което нарушава принципа за справедливост в гражданските и търговски спорове. Давайки превес на свободата на договаряне между страните, при определяне на размер на неустойката, съдът не е отчел, че когато договореното противоречи на добрите нрави, то договореното не следва да се прилага.

При тези основни оплаквания и твърдения въззивниците искат от въззивния съд да отмени обжалваното решение и да постанови ново решение, с което исковите претенции да бъдат отхвърлени като неоснователни и недоказани. Претендират и присъждане на сторените по делото разноски и за двете съдебни инстанции.

В подадения отговор на въззивната жалба въззиваемата страна - ищецът „Гранекс“ ЕООД обосновава подробно становище за нейната неоснователност. Като обосновава подробно доводите си по изложените в нея оплаквания и твърдения, въззиваемият ищец аргументира становище, че: - записът на заповед, въз основа на който е издадена заповедта за изпълнение и е разпоредено нейното незабавно изпълнение, е редовен от външна страна и годна за изпълнение ценна книга; - с исковата молба може да бъде развален всеки двустранен договор, независимо от това дали в нея е посочен подходящ срок за изпълнение, не е посочен никакъв срок, или посоченият срок е недостатъчен; - договорът се счита развален с исковата молба, ако длъжникът не изпълни в хода на производството по делото до изтичането на обективно подходящия с оглед на обстоятелствата срок, какъвто е процесния случай; - при търговските сделки, сключени между търговци, неустойката не подлежи на намаляване поради прекомерност - чл.309 от ТЗ; - договорната клауза за неустойка би могла да е нищожна като нарушаваща принципа на справедливостта и създаваща условия за неоснователно обогатяване, когато вследствие на заплащането ѝ ще е налице неравностойност на насрещните задължения по договора или неустойката ще излезе извън обезпечителните или обезщетителните си функции, които са ѝ придадени от страните, като преценката в тази хипотеза би следвало да се основава на вида на неизпълнението. Последното в случая изисква да се отчете факта, че цената на стоката е била изцяло авансово заплатена още в началото на м. януари 2018 година, изминал е дълъг период, през който длъжникът „ГРЕЙН БОНД“ ЕООД не е изпълнил задължението си за доставка на стока, поради което обосновано следва да се приеме, че кредиторът търпи вреди, дори по-големи от уговорената неустойка. Позовава се и на разпоредбата на чл.334 от ТЗ, дори и с оглед на която не би могло обосновано да се приеме, че уговорената неустойка в размер на 30% от платената авансово цена

регистрира прекомерност. Моли обжалваното решение на първоинстанционния съд да бъде потвърдено като правилно и законосъобразно. Претендира присъждане на разноски за въззивното производство.

В проведеното от въззивния съд открито съдебно заседание, в което е даден ход по същество, въззивниците „Грейн бонд” ЕООД и Г. А. П. чрез пълномощника си по делото адвокат И. С., ДАК, заявяват, че поддържат подадената жалба и молят за нейното уважаване. Претендират и присъждане на сторените разноски по делото, за които представят нарочен списък по чл.80 ГПК.

Въззиваемата страна „Гранекс” ЕООД, представлявана по пълномощие от адвокат В. Р., поддържа становището си за неоснователност на въззивната жалба по обосноваваните в подадения отговор аргументи и моли за потвърждаване на обжалваното с нея решение. Претендира присъждане на разноски като представя списък по чл.80 от ГПК.

За да се произнесе по същество на предявената въззивна жалба, съдът взе предвид следното от фактическа и правна страна:

Производството пред Окръжен съд - Д. е образувано по исковата молба на „Гранекс” ЕООД, ЕИК 202044830, със седалище град Варна, с която се претендира установяване на вземанията му спрямо ответниците Г. А. П., ЕГН *****, с постоянен адрес в град Д., и „ГРЕЙН БОНД” ЕООД, ЕИК 202044830, със седалище град София, за които по ч.гр.д. №800/2021г. на РС-Д. е била издадена заповед за изпълнение №52/17.03.2021г. въз основа на документ по чл.417, т.9 от ГПК. Същите се основават на твърденията на кредитора - заявител, че на 03.01.2018г. в гр. Варна, дружеството „ГРЕЙН БОНД” ЕООД, ЕИК 202044830, е издало в негова полза запис на заповед за сумата 260 000 лева, с падеж 15.07.2018г., като същият е бил авалиран от Г. А. П., ЕГН *****. Записът на заповед е бил предявен за плащане на издателя, но не бил платен от задължените по него лица нито на падежа, нито в по-късен момент, поради което му се дължи и обезщетение за забава в размер на законната лихва, считано от датата на подаване на заявлението в съда, до окончателното плащане на претендираната главница.

Съществуването на това вземане е било оспорено своевременно от длъжниците по реда на чл.414 ГПК – положение, служещо като основание за предявяването на настоящия иск.

Допълнително в исковата молба ищецът е навел твърдения, че процесната ценна книга е издадена с оглед обезпечаване на задълженията на издателя, породени от подписания между него и поемателя „Гранекс” ЕООД договор за покупко-продажба на пшеница Р 009 WHT 180103/03.01.2018 година. По силата на този договор „Грейн Бонд” ЕООД е следвало да прехвърли на купувача „Гранекс” ЕООД собствеността върху 1000 тона пшеница от български произход, реколта 2018 година, при посочени в

договора спецификации на стоката, място на доставка - Пристанище Варна в периода от 15.07.2018 година до 31.07.2018 година. Съгласно договореностите за цената и начина на нейното плащане (чл.6) купувачът заплатил авансово сума в общ размер на 200 000 лева, за което били издадени фактури №0000000602/05.01.2018г. и №0000000604/09.01.2018г. Остатъкът бил дължим след доставката на стоката. Процесният запис на заповед бил издаден по силата на постигнатата в чл.6.5. договореност продавачът да издаде запис на заповед за заплатената авансово сума, завишена с уговорената по 7.1. неустойка в размер на 30%.

Основанията, с които в условията на чл.269, изр.2-ро ГПК е повдигнато оспорването на първоинстанционното решение като неправилно, поради нарушаване на процесуалния и материалния закон, се свеждат до: а) неправилно произнасяне на въпроса за нищожността на процесната запис на заповед, като се сочи нарушаване на чл.486, ал.2 от ТЗ, основано на поддържаения довод за едновременно присъствие в текста на менителничния ефект на два падежа – “платим на 15.07.2018г.” и “срещу представяне на този запис на заповед”; б) неправилно произнасяне на въпроса за последиците от неизпълнението на договора в контекста на правилото на чл.87, ал.1 от ЗЗД, основано на поддържаното твърдение, че липсва акт на разваляне на сделката, съставляваща каузалното основание на процесния гаранционен запис на заповед; в) изпълнение на задължението по каузалната сделка за прехвърляне на собствеността на договорената с нея пшеница, сочено като правопреграждащо правото за връщане на авансово платената по тези сделка цена от ищеца.

Ценени в светлината на установените в първоинстанционното производство факти и на събраните за тях доказателства, така формулираните от въззивниците отменителни основания не могат да бъдат подкрепени.

По оплакването за нарушаване на чл.486, ал.2 ТЗ.

Уредбата на падежа на менителничния ефект е функция на правната му природа на “конститутивна ценна книга от търговския оборот, платима срещу представяне на нейния оригинал” и е израз на стремежа на законодателя да даде в повелителен порядък една по-висока степен за защита на сигурността на правоотношенията в нейния оборот. Наред с това, отчитайки спецификата на менителницата и на записа на заповед, законодателят дава различна правна уредба на реквизита “падеж”. Решението на повдигнатия от въззивника спор следва да се търси на основата на това различие, в който смисъл е и чл.537 от ТЗ.

Правилата от чл.486 от ТЗ са функция на разширеното персонално измерение на задължените по менителницата лица - издателят и платеца по менителница, като при записа на заповед издателят е и платец. Член 486, ал.1 от ТЗ установява видовете падежи, въз основа на които едно едностранно писмено изявление за създаване на паричен дълг може да постигне индивидуалността на менителница и въз основа на тази

индивидуалност да бъде откъснато от другите едностранни сделки от категорията на посочените в чл.536 ТЗ, чл. 44 ЗЗД и от разгледаните в чл.316 от ТЗ. В ал.2 нормата на чл.486 ТЗ утвърждава възприетия в ал.1 принцип “*numerus clausus*” и осигурява неговата ефективност като посочва, че използването на други начини за определяне на падежа в менителничния ефект има за последици недействителността на едностранното писмено волеизявление за създаване на паричен дълг като “менителница”. По този начин законодателят осигурява правилото на чл.456, ал.1 ТЗ, където липсата на изискваните реквизити води до изключване на конститутивната ценна книга за дълг от категорията “менителници”. Член 535 ТЗ установява задължителните реквизити, които трябва да присъстват в съдържанието на конститутивното изявление за създаване на менителничния ефект, в случая “запис на заповед”. Такъв задължителен реквизит е поставеното в чл.535, т.3 изискване за означаване на падежа. Според нормата на чл.536, ал.1 ТЗ „документ, който не съдържа някои от посочените реквизити не е запис на заповед”, като по отношение на реквизита “падеж”, законодателят въвежда правилото за попълване *ex-lege* - “се смята платим на предявяне”. Това правило не намира приложение към менителниците, към които е приложима разпоредбата на чл.486, ал.2 от ТЗ.

Различният подход в законодателната уредба на реквизита “падеж” за менителниците и за записа на заповед дава отражение и върху разпоредбата на чл.537 от ТЗ, където прилагането на правилата за менителницата е определено като “съответно” и обвързано с изискването за съвместимост с “естеството на записа на заповед”, чиято основна специфика отличава с това, че издателят на записа на заповед е и едновременно платец, за разлика от менителницата. Разпоредбите на чл.536, ал.1 и ал. 2 ТЗ се простират до посоченото в самите нормативни текстове - “не съдържа някой от реквизите” и до заместване липсата на реквизита “падеж” *ex lege* с правилото за “платим на предявяване”. Тук законодателят не е намерил основание да повтори правилото на чл.486, ал.2 от ТЗ – „менителница, издадена с падежи, определени по друг начин или с последователни падежи, е нищожна”.

В контекста на тези отличия и специфики в уредбата на падежа при менителницата и при записа на заповед, аргументите на въззивниците, че процесната запис на заповед на основание чл.486, ал.2 от ТЗ е недействителна, са напълно необосновани. Наред с това, оспорването на действителността на процесният запис на заповед на основание реквизита “падеж” е и неоснователно. Очевидно е, че процесният запис на заповед съдържа позволен от чл.486, ал.1, т.4 ТЗ реквизит, с означението “платим на 15.07.2018г.”. Записът “срещу представяне на този запис на заповед ” няма съставомерността на „документ, който не съдържа някой от реквизите”. Всъщност този запис в процесния документ е често срещано в практиката положение, произтичащо от характеристиката на менителничния ефект като ценна книга в оборот, платима срещу представянето ѝ в оригинал. Противното тълкуване и прилагане на правилата от чл.535

и чл.536 от ТЗ, каквото предлагат въззизниците, е *contra legem*, тъй като изправя закона срещу собствените му смисъл и цел.

По оплакването за нарушаване разпоредбата на чл.87, ал.1 от ЗЗД.

Оплакването за неправилно приложение на правилата за разваляне на каузалната сделка следва да бъде съобразено с разпоредбата на чл.465 от ТЗ и по-специално с изискването за недобросъвестност. Това е така, тъй като искът се основава на парично вземане с източник процесният запис на заповед като каузалното правоотношение, въз основа на което е издаден запис на заповед, следва да се разглежда в рамките на забраната за недобросъвестно упражняване на права, основани на запис на заповед. Целта на менителничната недобросъвестност по чл.465 от ТЗ е да не допусне, в контекста на абстрактността на менителничния дълг, повторно задължаване на издаделя на запис на заповед с плащане на вече изпълнен дълг по каузалното правоотношение. В случая въззизникът не навежда твърдения и не ангажира доказателства, които да сочат на риск от повторност на претендирания с процесния запис на заповед паричен дълг за плащане.

Доводът за ненастъпила изискуемост по каузалното правоотношение не може да бъде смесван с менителничната изискуемост по причина на специфичната и самостоятелна уредба на менителничната давност. Така с чл.533 от ТЗ законодателят установява забрана за продължаване сроковете за менителничните задължения, а в чл.534, ал.1 ТЗ ограничава правата на приносителя на запис на заповед, изгубил менителничните си иски поради изтичане на менителничната давност, до размера на “обогатяването на издателя на запис на заповед”. Следователно, тълкуването и прилагането на правилото за “менителничната недобросъвестност”, от една страна, не следва да нахвърля пределите на защитата срещу риска от повторно изпълнение на задължението от каузалната сделка, и от друга, да поставя приносителя на запис на заповед в положение на риска от загуба на менителничните иски поради давност, съответно в риск от редуциране на неговите права по запис на заповед до “неоснователното обогатяване на издателя”.

При това положение оплакването за нарушаване на правилата за разваляне на каузалната сделка, доколкото не е подкрепено от фактическа и правна страна с твърдения за менителнична недобросъвестност с характеристиката на източник за повторно плащане по каузалната сделка следва да се отхвърли като ирелевантно за чл.465 от ТЗ и непротивопоставимо на правото на ищеца на иск, основан на неплащане на процесната запис на заповед като след падежна. От гледна точка на чл.465 от ТЗ, релевантността на спорния въпрос за действието и последиците на каузалната сделка следва да се цени с оглед установеността или не на изпълнението по тази сделка. Както правилно сочи защитната теза на ищеца в първоинстанционното и във въззивното производство, предявяването на иска по процесния запис на заповед има за адресат

задължението на въззивника да възстанови платения му по каузалната сделка аванс и да изпълни неустоечното задължение, поето с тази сделка, основани на нейното продължително във времето неизпълнение от страна на въззивника. С това предметно измерение на правния спор, зададено от страните по делото, следва да бъде ценено и съответно произнесено възразената от въззивника менителнична недобросъвестност на ищеца по чл.465 от ТЗ.

По оплакването за нарушаване разпоредбата на чл.465 от ТЗ.

Въззивникът твърди, че е изпълнил задължението по каузалната сделка да прехвърли собствеността върху договорените родово определени вещи (пшеница) посредством издадената на ищеца фактура. Това твърдение, обаче, не е подкрепено от първичните документи, които съгласно договореностите от каузалната сделка имат предназначението на диспозитивни, разпоредителни документи, с които се извършва индивидуализирането на дължимата на ищеца пшеница, т.е. прехвърлянето на собствеността, чрез нейното предаване. При това положение, както правилно е приел и първоинстанционният съд, твърдението за изпълнението на каузалната сделка е недоказано и неоснователно.

Предвид горното настоящият въззивен състав намира развитите в подадената от ответниците въззивна жалба оплаквания за неоснователни. Като препраща на основание чл.272 от ГПК и към мотивите на първоинстанционния съд, съдът намира, че обжалваното решение следва да бъде потвърдено като законосъобразно и правилно.

При този изход на спора и на основание чл.78, ал.1 от ГПК като основателна се цени претенцията на ищеца – въззиваем в настоящото производство, за осъждане на ответниците да му репарира разносните за въззивното производство. Същите, съобразно списъка по чл.80 ГПК (л.19) и приложените към него доказателства за плащане на адвокатско възнаграждение на процесуалния представител на страната, уговорено в минималния размер по чл.7, ал.2, т.5 от Наредба №1 от 9.07.2004г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, се определят в общ размер на 6 730 лева и се възлагат изцяло в тежест на въззивниците.

Въз основа на изложените мотиви и на основание чл.272 от ГПК, въззивният Варненски апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение №19/17.03.2022г. на Окръжен съд - Д., постановено по т.д. №119/2021г. по описа на ДОС.

ОСЪЖДА „ГРЕЙН БОНД“ ЕООД, ЕИК 202044830, със седалище и адрес на управление град София ,п.к.1606, р-н „Красно село“, бул. „Тотлебен“ №53-55, Бизнес център Регус, и Г. А. П., ЕГН *****, с постоянен адрес град Д., ул. „Г. К.“ №18,

ет.5, ап.6, да заплатят солидарно на „Гранекс” ЕООД, ЕИК 202044830, със седалище и адрес на управление град Варна, п.к.9000, ул. „Н. Вапцаров“ №3, вх.Г, ет.7, офис 9, сумата **6 730 лева** (шест хиляди седемстотин и тридесет лева), представляваща сторени разноси за въззивното производство, на основание чл.78, ал.1 ГПК.

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано пред Върховен касационен съд на Р. България с касационна жалба, която следва да се подаде в едномесечен срок, считано от датата на връчване на препис от същото на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____